

СЕКЦІЯ 4

АРХІВНА ТА БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*Божук Л. В., канд. іст. наук, доцент
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ АРХІВНИХ УСТАНОВ

Для розуміння сутності дисципліни «Архівна справа та інформаційне забезпечення архівних установ» важливе значення має дослідження проблем становлення та розвитку архівної справи в Україні, інформаційного забезпечення потреб архівних установ. За висновками українських науковців, умовою успішного розвитку наукових досліджень у галузі архівної справи та документознавства є науково-технічна інформація, покликана забезпечувати своєчасне надходження до наукових співробітників нових відомостей про передовий досвід роботи архівних установ, про нові наукові розробки та методичні посібники. Таке твердження базується на визначенні сучасним архівознавством сутності архіву як соціального інституту, який виконує суспільні функції накопичення, опрацювання, зберігання та надання в користування необхідної суспільству ретроспективної інформації, що міститься в опублікованих та неопублікованих документах, котрі відклалися внаслідок соціально-економічної, політичної, наукової та культурної діяльності суспільства впродовж усього його існування. Отже, архів – це своєрідна інформаційна система, що не лише забезпечує постійне накопичення фонду як ресурсу інформації, але й здійснює його аналітико-синтетичну обробку, вдосконалює залучення до наукового й культурного обігу за рахунок дослідження та організації знання, його структурування з урахуванням вимог сучасності.

Проблематика інформаційної діяльності архівів, створення доступу до ретроспективної інформації документів Національного архівного фонду, правового регулювання інформаційної діяльності державних архівів в сучасній Україні знайшла відображення у наукових працях Кисельової А., Матяш І., Мітюкова О., Меньківської Н., Папакіна Г., Селівестрової К.

Після створення у 1994 р. Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (УНДІАСД), головним завданням якого є забезпечення архівів теоретико-методологічною базою для здійснення їхніх основних функцій та відродження українського архівознавства, проблеми інформаційного забезпечення діяльності архівних установ стають предметом окремих досліджень українських вчених.

Серед стратегічних напрямів функціонування УНДІАСД були визначені, зокрема, й завдання удосконалення інформаційного забезпечення діяльності архівних установ науковою інформацією з проблем архівної справи та документознавства та суміжних галузей, оскільки, як стверджують фахівці, в сучасних умовах розвиток науки і практики значною мірою залежить від їхнього інформацій-

ного забезпечення [1, с. 34]. Відтак завдання вивчення та аналітико-синтетичне опрацювання інформаційного потоку з питань архівної справи та документознавства, неопублікованих документів, що надходять до Довідково-інформаційного фонду; підготовка на їхній основі аналітичної, реферативної, оглядової, бібліографічної інформації; забезпечення працівників архівною інформацією з проблем архівної справи, документознавства та інших суміжних дисциплін, були покладені на Галузевий центр науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства (ГЦНТІ), що від 1999 р. виконує свої функції як складова УНДІАСД.

Саме праці науковців УНДІАСД і, зокрема, ГЦНТІ, становлять найбільш вагомий доробок у дослідженні проблем інформаційного забезпечення архівних установ та інформаційно-бібліографічної діяльності УНДІАСД. Серед публікацій за означеною тематикою, варто, на нашу думку, виокремити дослідження Артамонової С., Майстренко А., Одинокі Л., Романовського Р., Христової Н. та ін. [1; 2; 3; 4]. Їхні науково-методичні розробки стали підґрунтям галузевого стандарту «Галузева система науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства. Структура та основні напрями функціонування» та методичних рекомендацій «Служби науково-технічної інформації державних архівних установ України: інформаційна, організаційна та науково-методична діяльність» [5].

Появі методичних рекомендацій передувало серйозне наукове дослідження Служб науково-технічної інформації (НТІ) та бібліотек державних архівних установ, проведене науковцями УНДІАСД протягом 2010–2011 рр. шляхом опитування з метою розробки науково-методичних засад функціонування Служб НТІ та бібліотек державних архівних установ України, обґрунтування, визначення шляхів та методики ефективного здійснення галузевого інформування, розробки нормативно-інструктивних матеріалів тощо. Детальний аналіз проведеного дослідження виявив потреби архівних установ в розробці нормативно-методичних матеріалів, посібників, правил роботи, методичних рекомендацій щодо організації діяльності Служби НТІ, бібліотеки, ДІФ з урахуванням профілю архівної установи; сигнальної та реферативної інформації про нові українські та зарубіжні розробки у сфері теорії й практики архівної справи, документознавства та діловодства. У методичних рекомендаціях чітко прописані структура, функції, завдання, інформаційна діяльність служби НТІ архіву, сутність якої полягає в інформаційному забезпеченні науково-дослідної та методичної роботи архіву, яке передбачає, зокрема: надання співробітникам архіву чинних нормативно-методичних документів, наукових розробок, необхідних для виконання планової роботи, підготовки реферативної, аналітичної інформації, бібліографії найважливіших нормативно-методичних та наукових розробок. Методичні матеріали містять досить потужний бібліографічний та науковий супровід з архівної справи та інформаційного забезпечення архівних установ.

Оскільки одним з основних напрямів діяльності ГЦНТІ є інформаційно-бібліографічний, то вивчення інформаційних потреб, передовсім, спеціалістів архівних установ – Державної архівної служби України, УНДІАСД, державних архівів складає основу ефективного інформаційного забезпечення та довідково-інформаційного обслуговування фахівців.

Сьогодні значною мірою проблеми інформаційного забезпечення архівних установ задовольняються через ознайомленням з бібліографічним та науковим супроводом розділів веб-порталу Укрдержархіву: «Публікації на порталі», «Нормативна база», «Інформаційна політика», «Архівна освіта» тощо.

Отже, можемо констатувати, що на сьогодні в Україні створена достатня наукова та науково-методична база для вирішення проблем інформаційного забезпечення діяльності архівних установ, закладені основи створення в майбутньому єдиного інформаційного простору НТІ.

Список використаних джерел

1. Одинок Л. Інформаційно-бібліографічна діяльність УНДІАСД / Л. Одинок, Р. Романовський // Студії з архівної справи та документознавства. – 2004. – Т. 12. – С. 34–39.
2. Артамонова С. Національні стандарти з архівної та бібліотечної справи як основа уніфікації технологічних процесів у діяльності науково-довідкових бібліотек архівних установ / С. Артамонова, Л. Одинок // Студії з архівної справи та документознавства. – 2009. – Т. 17. – С. 49–57.
3. Майстренко А. А. Наукове дослідження «Служби науково-технічної інформації державних архівних установ України: інформаційна, організаційна та науково-методична діяльність»: хід, результати / А. А. Майстренко, Р. В. Романовський // Архіви України. – 2012. – № 3. – С. 25–34.
4. Христова Н. М. Архівна евристика: практичні аспекти / Н. М. Христова // Архіви України. – 2010. – № 5 (270). – С. 281–286.
5. Служби науково-технічної інформації державних архівних установ України: інформаційна, організаційна та науково-методична діяльність: метод. рекомендації / Держ. архів. Служба України, УНДІАСД; уклад.: С. С. Артамонова, А. А. Майстренко, Л. П. Одинок, Р. В. Романовський. – К., 2012. – 34 с.

*Ковальська Л. А., канд. іст. наук, доцент
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

ДЖЕРЕЛА ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний технологічний розвиток та функціонування інформаційного суспільства визначає необхідність роботи з різноманітними джерелами інформації. Особливо актуальним в усіх сферах діяльності виступають документи нормативно-правового характеру, що визначають цю діяльність та регулюють взаємовідносини в соціумі. Для розуміння цих процесів важливим є усвідомлення понятійного апарату «джерело інформації» та «нормативно-правовий акт» як носії правової інформації. Так, в Законі України «джерелами інформації є носії інформації: документи та інші матеріальні об'єкти, що зберігають інформацію, а також повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи» [2]. В свою чергу,